

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ РІВНЕНСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЦЕНТР НАЦІОНАЛЬНО –
ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

ПОГОДЖЕНО

Вченою радою Рівненського
обласного інституту післядипломної
педагогічної освіти
Протокол №04 від 30.06.2026

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказом департаменту освіти і науки
Рівненської обласної державної
адміністрації
№166 від 31.07.2026

Навчальна програма з позашкільної освіти
військово-патріотичного напрямку

«Джура»
(«Котигорошки»)

Початковий рівень, 1 рік навчання
Основний рівень, 2 рік навчання

Автор:

СТЕПАНОВА Ольга – методист комунального закладу «Центр національно-патріотичного виховання і позашкільної освіти» Рівненської обласної ради.

Рецензенти:

БРОНЧУК Наталія – завідувач відділу військово-патріотичного та туристсько-краєзнавчого напрямку комунального закладу «Центр національно-патріотичного виховання і позашкільної освіти» Рівненської обласної ради.

МІНАКОВА Наталія – методист Лабораторії національно-патріотичного виховання Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Український козацький визвольний рух посідає особливе місце в історії України як один із ключових етапів боротьби народу за свободу, політичну та державну незалежність. Він сформував унікальне явище – козацтво, яке стало не лише військовою силою, а й важливою суспільною спільнотою з власними традиціями, цінностями та способом життя. Козацтво об'єднувало в собі риси мужніх воїнів і вільних громадян, які брали активну участь у захисті рідної землі та розвитку державницьких процесів. Поряд із військовою діяльністю козаки займалися господарюванням, сприяли розвитку культури, зберігали народні традиції та приділяли значну увагу вихованню молодого покоління. Особливого значення набуває духовна спадщина козацтва, яка ґрунтується на цінностях честі, гідності, взаємодопомоги, патріотизму та любові до Батьківщини. Саме ці моральні засади залишаються актуальними й сьогодні та є важливою основою для формування сучасної української національної свідомості.

Навчальна програма призначена для впровадження у гуртках, секціях та творчих об'єднаннях військово-патріотичного спрямування закладів загальної середньої та позашкільної освіти. Вона розрахована на дітей молодшого шкільного віку (6–10 років) і спрямована на їхнє всебічне виховання, розвиток інтересу до історії та традицій українського народу, а також формування базових життєвих компетентностей через діяльність у колективі.

На засвоєння змісту навчальної програми передбачено 144 години (по 4 години на тиждень) у перший рік навчання початкового рівня. Для першого року основного рівня, а також другого року навчання, загальний обсяг становить 216 годин (по 6 годин на тиждень). Такий розподіл забезпечує поступове та системне опрацювання навчального матеріалу відповідно до вікових особливостей і рівня підготовки вихованців.

Метою програми є виховання гармонійної, морально зрілої особистості, яка шанує та зберігає українські традиції, духовну спадщину й культурні цінності свого народу через засоби козацько-лицарського виховання. Реалізація програми спрямована на формування в дітей ключових компетентностей, необхідних для їхнього всебічного розвитку, становлення активної життєвої позиції та усвідомленого ставлення до себе, суспільства й навколишнього світу.

Пізнавальна компетентність: передбачає ознайомлення вихованців із духовними основами козацької спадщини, особливостями їхнього побуту та мистецьких традицій, значущими історичними постатями, а також з організацією козацького війська і елементами військово-спортивної культури.

Практична компетентність: спрямована на створення умов для розвитку дитячого самоврядування за принципами козацької самоорганізації, формування навичок туристсько-спортивної підготовки, фізичного зміцнення організму, популяризації активного та здорового способу життя, а також опанування основ безпечної поведінки під час перебування в природному середовищі.

Творча компетентність: забезпечує розвиток креативного потенціалу дітей через залучення до виконання індивідуальних і колективних проєктів, участь у практичній діяльності та реалізацію творчих завдань у межах програми.

Соціальна компетентність: формує у вихованців важливі особистісні якості—відповідальність, чесність, працелюбність, самостійність і моральність, а також сприяє розвитку ціннісного ставлення до себе, інших людей, культурної спадщини, традицій, природи та навколишнього середовища, уміння ефективно взаємодіяти в колективі.

Громадянська компетентність: спрямована на формування здатності обґрунтовувати власну думку, приймати зважені рішення у різних життєвих ситуаціях, конструктивно спілкуватися, робити усвідомлений вибір та діяти відповідально як свідомий член суспільства.

Заняття в гуртку спрямовані на засвоєння знань учнів про українське козацтво, виховання загальнолюдських цінностей, формування світогляду громадян незалежної демократичної держави, сповнених національної гідності та поваги до інших народів.

Під час роботи гуртка застосовуються різноманітні методи навчання та виховання відповідно до віку вихованців: пояснювально-ілюстративні (розповідь, пояснення, бесіда, ілюстрація, дискусія та інші), репродуктивні (відтворювальні), тренінгові (розвиток набутих компетентностей), проблемно-пошукові. При проведенні практичних занять перевага надається навчальній діяльності, сюжетно-рольовим, спортивним та рухливим іграм козацької тематики.

Застосовуються різноманітні засоби навчання: наочні посібники, картографічний та роздатковий матеріали, технічні засоби навчання.

Поряд з груповими, колективними формами роботи проводиться індивідуальна робота з гуртківцями, в тому числі при підготовці до родинних свят, конкурсів, виставок та інших масових заходах. Створюються умови для диференціації та індивідуалізації навчання та виховання молодших школярів. Перевірка рівня досягнення вихованцями прогнозованих результатів здійснюється під час виконання практичних завдань, а також у формі інтелектуальних ігор, різноманітних конкурсів та змагань.

При плануванні теоретичних та практичних занять, екскурсій, подорожей та змагань враховуються сезонні зміни погоди. Під час канікул плануються масові заходи: екскурсії, походи, змагання тощо.

Розподіл годин у програмі є орієнтовним. Керівник гуртка може змінювати їх у межах певного розділу, плануючи свою роботу, з урахуванням рівня розвитку дітей, інтересів вихованців та регіональних аспектів.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступне заняття	2(2)	-	2(2)
2.	«Гей ви, хлопці, славні запорожці». Вивчення історії запорізького козацтва.	6(8)	8(12)	14(20)
3.	Козацьке самоврядування. Створення рою. Вибори ройового.	2(2)	2(4)	4(6)
4.	Мій рідний край.	4(8)	14(22)	18(30)
5.	Духовні цінності запорізьких козаків.	6(6)	14(16)	20(22)
6.	«Козацькому роду нема переводу». Відродження військово-спортивного мистецтва українського козацтва.	6(10)	20(26)	26(36)
7.	«Козацька кров не водиця – проливати не годиться». Надання першої медичної допомоги в умовах походу та надзвичайних подій.	6(10)	10(16)	16(26)
8.	«Козацькими стежками». Набуття навиків туристсько-спортивної майстерності.	6(10)	18(26)	24(36)
9.	Від козацьких забав до олімпійських вершин.	2(2)	6(14)	8(16)
10.	«Слава козацька не вмере, не загине...». Відродження народних мистецьких традицій.	2(4)	6(10)	8(14)
11.	Підсумкове військово - спортивне свято	-	4(8)	4(8)
Разом		42(62)	102(154)	144(216)

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (2/2 год.)

Теоретична частина. Зміст і завдання роботи гуртка. Перегляд фото - та відео матеріалів за темою «Ми – козацького роду». Техніка безпеки Правила безпеки життєдіяльності під час проведення занять та екскурсій. Правила поведінки в навчальному кабінеті, у спортзалі, на спортивному майданчику. Правила дорожнього руху.

2. «Гей ви, хлопці, славні запорожці». Вивчення історії запорізького козацтва (14/20 год.)

Теоретична частина. Звідки взялися козаки-запорожці. Поняття «козак», його морально-психологічна суть. Козацьке побратимство. Кодекс лицарської звитяги та лицарської честі. Пісні, приказки та прислів'я про козаків. Легенди та давні перекази про козаків. Превеликий характерник Іван Сірко. Сила Сіркової руки. Подвиги і характерство Семена Палія. Кошовий Грицько Сагайдак. Житло. Бурдюг – примітивне козацьке помешкання. Курені – великі і просторі будинки запорожців. Облаштування козацької світлиці. Одяг. Характерні елементи козацького вбрання: сорочка, шаровари, жупан, пояс, кунтуш, свита, кожух, кирея, головний убір, прикраси, взуття. Козацькі зачіски.

Практична частина. Проведення екскурсій та туристсько-краєзнавчих подорожей з активним способом пересування до місць пов'язаних з історією козацтва. Підготовка інсценізації «З козацької легенди». Конструювання (або ліплення з пластиліну) макету козацького помешкання. Виконання колективної проектної роботи-розмальовки «Козацьке вбрання». Виготовлення ляльки-мотанки «Козаки».

3. Козацьке самоврядування. Створення рою. Вибори ройового (4/6 год.)

Теоретична частина. Козацька Рада (Козацьке коло). Поділ на рої. Атрибутика: назва рою, відзначка, ройовий клич-девiз, ройове гасло, прапорець рою. Однострій. Підбір одностроїв. Вишиті сорочка та рушник – духовні символи України.

Практична частина. Створення дитячого об'єднання за зразком козацьких об'єднань – рою. Вибори ройових отаманів. Виготовлення козацьких клейнодів (ройових відзначок). Свято Козацької Ради, «День козака» (у формі рольової організації самоврядування). Ігри та забави: «Котигорошко», «Козацьке завзяття», «Козацький гарт»-до Дня захисника України та Покрови Пречистої Богородиці, Покровительки Українського козацтва і Збройних Сил України.

4. Мій рідний край (18/30 год.)

Теоретична частина. Знайомство з історією виникнення та розвитку рідного села, міста, області. Перекази старожилів, легенди та бувальщини. Природні, історичні, культурні, архітектурні, писемні пам'ятки північних, центральних, південних територій Рівненщини (Пересопниця, Острог, Дубно, Корець). Пам'ятки письменства: Пересопницьке Євангеліє, Острозька Біблія, Нобельське Четвероевангеліє.

Практична частина. Перегляд відеофільмів «Сім чудес Рівненщини». Туристсько-краєзнавча подорож (за вибором) в м. Дубно, м. Острог, м. Корець, с. Пересопниця.

5. Духовні цінності запорізьких козаків (20/22 год.)

Теоретична частина. Козацький культ Роду і народу. Сонцепоклонство. Культ Батька, Батько – захисник сім'ї, роду, взірць стійкості, мужності і відваги. Культ Матері. Мати – Берегиня роду. Шанобливе ставлення до жінки. культ Дідуся-Бабусі. Родинні свята українців. Рівноправність української сім'ї. Традиції сімейного виховання. Народна етика і мораль.

Практична частина. Збір фольклорного матеріалу, свято Матері, виготовлення оберегу (лялька-мотанка), розучування народних (дитячих) ігор та забав, героїко-патріотичних пісень, дум.

6. «Козацькому роду нема переводу». Відродження військово-спортивного мистецтва українського козацтва (26/36 год.)

Теоретична частина. Найкращі риси козаків: вірність і відданість. Виховання прагнення розвинути в собі силу і дух, міцний фізичний гарт. Історичні витоки козацьких єдиноборств та їх основні види. Захист від ударів. Знезброєння ворога. Ознайомлення з основними формами боротьби козаків: навулачки, на ремнях, на палицях. Народні ігри та забави.

Практична частина. Вивчення дитячих ігор. Набуття навиків спортивного вишколу «лава на лаву». Вивчення маршової патріотичної пісні на козацьку тематику. Виконання команд «Ставай», «Рівняйся», «Струнко», «Спочинь».

7. «Козацька кров не водиця – проливати не годиться». Надання першої медичної допомоги в умовах походу та надзвичайних подій (16/26 год.)

Теоретична частина. Здоровий спосіб життя – заповідь козака. Класифікація ран та їх ускладнення. Перев'язувальний матеріал. Накладання пов'язок. Допомога при опіках, відмороженні, тепловому ударі, укусах, отруєнні. Вміст похідної аптечки. Лікарські рослини. Способи їх збирання. Ліки «лісової та польової аптеки». Траволікування.

Практична частина. Відпрацювання навичок надання першої допомоги при тепловому ударі, укусах, опіках, відмороженні. Ознайомлення з правилами збирання та використання лікарських рослин під час туристичних мандрівок. Туристсько-краєзнавча подорож до ботанічного заказника «Вишнева гора». Екскурсія в гомеопатичну аптеку.

8. «Козацькими стежками». Набуття навиків туристсько-спортивної майстерності (24/36 год.)

Теоретична частина. Фізичні вправи – обов'язкова частина побуту козаків. Основні фізичні якості: сила, швидкість, витривалість, гнучкість. Як козаки орієнтувались. Загальні відомості про орієнтування на місцевості. Визначення сторін горизонту за небесними світилами та місцевими предметами. Подолання природних перешкод. Групове та особисте

спорядження. Види рюкзаків(наплічників), наметів, спальних мішків. Основні вимоги до спорядження. Туристський бівак, типи вогнищ. Загальні гігієнічні вимоги в поході. Гігієна одягу та взуття. Прийоми самоконтролю фізичного стану.

Практична частина. Козацькі ігри та забави. Встановлення намету, пакування наплічника. Навчально-тренувальний виїзд (набуття навичок подолання простих перешкод, орієнтування на місцевості, розпалювання багаття).

9. Від козацьких забав до олімпійських вершин (8/16 год.)

Теоретична частина. Самовдосконалення фізичного стану. Фізична культура і спорт. Загально-фізичні вправи та ранкова гімнастика. Метання на відстань і в ціль (предмети відповідно до вікових особливостей гуртківців). Човниковий біг, стрибки в довжину та із скакалкою. Комплексні силові вправи.

Практична частина. Участь у спортивних змаганнях.

10. «Слава козацька не вмере, не загине...». Відродження народних мистецьких традицій (8/14 год.)

Теоретична частина. Музика козацького війська: спеціальні похідні та бойові музичні твори, урочисті п'єси. Думи і пісні козацькі. Особливості способу виконання та форми. Музичний супровід виконання дум та пісень. Бандура. Кобзарство.

Практична частина. Прослуховування, розучування та виконання козацьких пісень і маршів. Участь у концертах, фестивалях, виставах.

11. Підсумкове військово-спортивне свято (4/8 год.)

Практична частина: участь вихованців у підсумковому військово-спортивному святі, під час якого проводяться командні та індивідуальні змагання, естафети, спортивні конкурси й тематичні випробування. Діти демонструють набуті знання та практичні навички з туристичної, фізичної й початкової військово-спортивної підготовки, уміння діяти злагоджено в команді, проявляти витривалість, спритність, відповідальність і взаємопідтримку. Захід сприяє розвитку патріотичних почуттів, формуванню здорового способу життя та підвищенню інтересу до козацьких традицій і активного дозвілля.

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	всього
1.	Вступне заняття	2	-	2
2.	«Гей ви, хлопці, славні запорожці». Вивчення історії запорізького козацтва.	8	12	20
3.	Козацьке самоврядування. Полк і полкова старшина.	2	4	6
4.	Мій рідний край	8	22	30
5.	Духовні цінності запорізьких козаків.	6	16	22
6.	«Козацькому роду нема переводу». Відродження військово-спортивного мистецтва українського козацтва.	10	26	36
7.	«Козацька кров не водиця – проливати не годиться». Надання першої медичної допомоги в умовах походу та надзвичайних подій.	10	16	26
8.	«Козацькими стежками». Набуття навиків туристсько-спортивної майстерності.	10	26	36
9.	Від козацьких забав до олімпійських вершин.	2	14	16
10.	«Слава козацька не вмере, не загине...». Відродження народних мистецьких традицій.	4	10	14
11.	Підсумкове військово - спортивне свято	-	8	8
Разом		62	154	216

Туристсько-краєзнавча подорож (рейд за козацькою легендою) проводиться поза сіткою годин в канікулярний час.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (2 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з порядком і планом роботи гуртка. Загальні правила безпеки. Правила поведінки в кабінеті, спортзалі, спортивному майданчику, у навчальному закладі, під час екскурсій. Правила дорожнього руху. Інструкція щодо організації та проведення туристських спортивних походів з учнівською та студентською молоддю.

2. «Гей ви, хлопці, славні запорозькі». Вивчення історії запорізького козацтва. (20 год.)

Теоретична частина. Вивчення місця проживання, побуту запорізьких козаків. Козацьке побратимство. Кодекс лицарської звитяги та лицарської честі. Історична література, думи, перекази, бувальщини про козаків. Козацькі прізвища. Історико-краєзнавчі джерела про козацькі роди. Славні гетьмани-козаки. Гетьманські столиці.

Практична частина. Ознайомлення з бібліографічними ескізами козацьких гетьманів. Збір історико-етнографічного матеріалу «Козацькі прізвища та роди нашого краю». Екскурсія до краєзнавчого музею.

3. Козацьке самоврядування. Полк і полкова старшина (6 год.)

Теоретична частина. Козацька Рада (Козацьке коло). Ознайомлення вихованців із традиціями та особливостями організації козацьких об'єднань, їх структурою, символікою, правилами взаємодії та самоврядування. Формування уявлення про створення дитячого об'єднання. Перехід козачат у джури козацькі.

Практична частина. Створення дитячого об'єднання навчального закладу – сотні за зразком козацьких об'єднань. Перехід козачат у джури козацькі. Вибори козацької старшини. Розподіл обов'язків: отаман, писар, обозний, скарбник, осавул, хорунжий, бунчужний, суддя, довбуш, товмач, шафар. Свято Козацької Ради.

4. Мій рідний край (30 год.)

Теоретична частина. Історичні події та постаті рідного краю, їх увічнення. Воїни – герої сучасності. Учасники АТО, ООС. Збір історико-краєзнавчого матеріалу: «Чи козацького ми роду?».

Практична частина. Проведення туристсько-краєзнавчої подорожі до «Козацьких могил» (Пляшева). Екскурсія до козацького куреня. Зустрічі з учасниками АТО, ООС.

5. Духовні цінності запорізьких козаків (22 год.)

Теоретична частина. Готовність боротися за волю, віру, честь і славу України. Героїзм та сподвижництво у праці і в бою. Непохитна вірність ідеям, принципам народної моралі і духовності. Значення християнської віри для козаків. Давня козацька молитва. Покрова Пресвятої Богородиці – найвизначніше свято запорозьких козаків. Родина і Україна – найвищі святині для козака.

Практична частина. Підготовка, організація та проведення свята до Дня Українського козацтва. Участь у народних, державних та національних святах. Конкурс-змагання «Козацький гарт».

6. «Козацькому роду нема переводу». Відродження військово-спортивного мистецтва українського козацтва (36 год.)

Теоретична частина. Найкращі риси воїнів-козаків. Народні ігри та забави. Основи козацьких єдиноборств: «Бойовий гопак», «Спас». Бойовий гопак як засіб фізичної і технічної підготовки козаків до рукопашного поєдинку. Основи військового впоряду. Стройове положення.

Практична частина. Огляди військово-спортивного вишколу. Виконання стройових прийомів. Виконання стройової пісні.

7. «Козацька кров не водиця – проливати не годиться». Надання першої медичної допомоги в умовах походу та надзвичайних подій (26 год.)

Теоретична частина. Здоровий спосіб життя – заповідь козака. Кровотечі. Види кровотеч. Перша допомога при кровотечах. Види переломів. Допомога при переломах. Вимоги щодо надання допомоги при переломах. Транспортування постраждалого. Вимоги щодо транспортування в залежності від характеру травми. Супроводження та правила транспортування в залежності від рельєфу.

Практична частина. Набуття знань, умінь та навичок з надання першої долікарської допомоги при захворюваннях та травмах: зупинка кровотечі; надання допомоги при відкритому і закритому переломах (переломи передпліччя, плеча, стегна і тазу).

8. «Козацькими стежками». Набуття навиків туристсько-спортивної майстерності (36 год.)

Теоретична частина. Як козаки орієнтувались. Найдавніші козацькі мапи. Види карт. Масштаб карти. Сторони горизонту. Компас: будова і користування. Визначення сторін горизонту за компасом. Азимут. Рух за азимутом. Повідомлення про своє місцезнаходження (козацький вістовий). Туристське спорядження. Харчування в поході. Козацький харчовий раціон. Повсякденна їжа запорізьких козаків. Привали і ночівлі. Техніка руху на маршруті, забезпечення безпеки в поході. Розподіл обов'язків у поході (у рейді за козацькою легендою).

Практична частина. Визначення сторін горизонту за небесними світилами та місцевими предметами, за компасом. Визначення азимуту на місцевий предмет. Навчально-тренувальний виїзд «До козацького кулішу». Козацькі ігри та забави.

9. Від козацьких забав до олімпійських вершин (16 год.)

Теоретична частина. Загальна фізична підготовка. Перехід з бігу на крок і навпаки. Зміна швидкості бігу. Ходьба та біг вперед, назад, ліворуч, праворуч. Ходьба на носках, п'ятах, зовнішній та внутрішній поверхнях стопи, у присяді та напівприсяді («гусячий» крок), біг зі зміною напрямку за сигналом. Метання м'яча, гранати з розбігу, штовхання ядра; вправи для розвитку та зміцнення ліктьового, плечового суглобів.

Практична частина. Розучування різних вправ з координації при зміні напрямку, швидкості; закріплення техніки метання м'яча та гранати; подолання природних перешкод. Участь у спортивних змаганнях.

10. «Слава козацька не вмере, не загине...». Відродження народних мистецьких традицій (14 год.)

Теоретична частина. Декоративно-ужиткове мистецтво: різьбярство, настінний розпис, оздоблення зброї, знарядь праці та речей хатнього вжитку, килимарство, вишивка, гончарство, кераміка.

Практичні заняття. Екскурсія до краєзнавчого музею «Декоративно-ужиткове мистецтво козаків». Участь у концертах, фестивалях, виставах.

11. Підсумкове військово-спортивне свято (8/14 год.)

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Після завершення навчання за програмою гуртка у вихованців мають сформуватися наступні компетентності:

пізнавальна:

- знати історію рідного краю і козацтва;
- знати видатних діячів українського козацтва;
- знати культуру та побут українців;
- знати обряди і звичаї українського народу, церковні і народні свята;
- знати історичні та культурні пам'ятки рідного краю;
- знати основи дитячого самоврядування;
- знати санітарно - гігієнічні норми;
- знати правила надання першої медичної допомоги;
- знати правила безпеки життєдіяльності учнів під час занять, екскурсій та змагань.

практична:

- вміти працювати з різними джерелами інформації;
- вміти проводити спостереження за природою, орієнтуватись на місцевості;
- вміти відтворювати дії народних дитячих ігор;
- вміти розподіляти обов'язки у групі залежно від завдань;
- брати участі у туристських походах, екскурсіях ;
- вміти орієнтування на місцевості в різних природних умовах;
- вміти поводитись, користуватись та доглядати за туристичним спорядженням.

творча:

- вміти проявляти уміння аналізувати, диференціювати ознаки, виділяти головне;
- вміти узагальнювати, класифікувати, доводити;
- проявляти ініціативу при вирішенні завдань групи;
- проявляти спостережливість під час перебування на природі;

- брати участь в концертах, фестивалях, виставках, народознавчих заходах. *соціальна:*
- вміти комунікувати у складі організованої групи та поза її межами;
- вміти самотужки розрізняти, купувати продукти харчування;
- відповідально ставитися до навколишнього середовища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура») : методичні рекомендації для закладів освіти. – Київ : МОН України, 2023.
2. Календарно-тематичне планування гуртка «Козацько-лицарський гарт» («Джура»). – 2025.
3. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді : затверджена Міністерством освіти і науки України. – Київ, 2022.
4. Крип'якевич І. Історія українського козацтва. – Львів : Апріорі, 2021.
5. Литвинова С. Г. Сучасні освітні технології у початковій школі. – Київ, 2020.
6. Марченко В. В. Фольклорні мотиви в сучасній літературній казці. – Ужгород, 2020.
7. Методичні рекомендації щодо організації національно-патріотичного виховання у закладах освіти у 2024/2025 навчальному році. – Київ : МОН України, 2024.
8. Нестайко В. Тореадори з Васюківки. – Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2021.
9. Офіційний сайт Українського державного центру національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді.
10. Паламар С. П., Нежива Л. Л. Дитяча література з методикою навчання. – Київ, 2020.
11. Сопова Д. О. Література для дітей дошкільного віку. – Київ, 2020.
12. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. – Харків : Школа, 2021.
13. Українські народні казки : збірка для дітей молодшого шкільного віку. – Харків : Vivat, 2022.
14. Яворницький Д. Історія запорозьких козаків. – Київ : Центр учбової літератури, 2020.

